

R. P. Thomæ Tamburini Ë Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

16. De peccato contra præceptum superioris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

sciebat esse hominem, & qui occidit quem ex negligetia moraliter culpabili non cognovit esse hominem, sed putavit v.g. esse feram. Eodem modo qui Sacro interesse die festivo negligit, sive id ex consilio faciat, sive faciat ignoranter, cum tamen advertat grave debitum inquirendi, nec velit, cum possit inquirere, in idem specie peccatum incidit. Quare in utroque, & simili quocumque casu sufficit hoc modo se reum in confessione facere: *Homicidium commisi, Missam non interfui die festo, &c.*

86. Adverte tamen in duobus casibus esse ignorantiam explicandam. Primum quando ignorantia excusat ab incurrenda censura, quae subinde imponitur violanti scienter & temere aliquod praeceptum, ex Sane. *ibid.* Secundum ex eodem *ibid.* quando ob ignorantiam aliqui exponitur periculo in alia specie delinquendi, v. si ignoret statum foeminae, quam quis cognoscit: tunc enim se exponit periculo adulterij, vel sacrilegij, si nupta, vel Deo sacra sit.

87. Petes ignorantiam affectata, qua quis consulto vult laborare, ut liberius peccet, v.g. vult ignorare hunc esse diem festum, ut sine remorsu negligat sacrum, vel opera servilia exerceat: estne ejusmodi affectus in Confessione aperiendus? Respondeo non ita: quia id nec mutat speciem, immo nec notabiliter aggravat. Ita Delugo de pen. disp. 16. sect. 4. §. 6. num. 183. contra Sanchez.

§. XV. De peccatis ex conscientia erronea.

88. **Q**ui item peccat ex conscientia erronea regulariter non obligatur id explicare: Ita Sanchez lib. 1. in Decal. c. 11. n. 5. v.g. putat quis hodie esse diem festum, & tamen non interest Sacro: satis est Sacerdoti si dicat se non interfuisse Sacro die festivo. Si proiecit in flumen plumbum, credens esse aurum alienum, satis est si fateatur se proiecisse alienum aurum, intelligens corde aurum putativum, &c. si non persuadens hodie esse jejunium ex praecepto, cum tamen non jejunet, sufficit dicere, violavi jejunij praeceptum, & sic de similibus. Ratio horum est quia haec in obiecto habet eandem specie malitiam.

89. Dixi (regulariter) quia interdum illa conscientia erronea est explicanda, ex Delugo disp. 16. de pen. sect. 4. n. 504. propter censuram, vel propter reservationem peccato forte connexam. Nam nec censura, nec consequenter reservatio peccati incurritur ex peccato contra conscientiam erroneam perpetrato v.g. percutit quis Petrum credens esse Clericum, cum tamen Clericus non sit; verè non incurrit excommunicationem Canonis, si quis suadente. Item peccat quis peccato v.g. perjurij putans perjurium in sua dioecesi esse reservatum, cum tamen de facto non sit, verè non committit peccatum reservatum. Idem est, si quis, putans furari aurum obolum esse peccatum mortale, & reservatum, quia forte in illa dioecesi furtum mortale est casus reservatus) obolum furetur; idem, inquam, esse: nam licet ex conscientia erronea, hic mortaliter peccaret: tamen non incurrit in peccatum reservatum: quia reservatio est odiosa, unde cadere solum debet supra furtum, ex se & ex obiecto mortale: Adde ex hac ratione fari saltem dubium an tale peccatum sit reservatum: ergo jure reservatum non erit, quia non nisi peccata certa de facto reservantur. Ita Suarez de Conf. disp. 40. sect. 6. n. 5. & 10. 2. de Relig. lib. 4. c. 5. n. 15. Hurtad. de pen. disp. 11. dub. 9. Sa V. casus reservati, num. 5. Sanchez lib. 1. in decal. c. 10. n. 74. apud Delugo de pen. disp. 20. sect. 2. num. 18.

90. Rursus conscientia erronea est interdum explicanda ad cognoscendum ipsum peccatum. Ita Delugo de pen. disp. 16. sect. 1. n. 504. Si enim puer v.g. fateatur se non jejunasse die Vigiliae, & nihil aliud addat; Confessor judicabit hunc non peccasse: dicat ergo puer se credidisse fuisse obligatum.

91. Denique expedit hanc circumstantiam sapissimè explicari à penitente, ut nimirum instruat de veritate à Confessario.

92. Petes: si quis ea labore conscientia ut nesciat an id quod committit, sit peccatum an veniale; obligaturne huiusmodi conscientiam facere Sacerdoti? Respondeo id dependere a quaestione, qua universaliter quaritur, an quicquid facit contra conscientiam dicentem aliquod peccatum confusè, non determinando an sit mortale, peccet mortaliter, an solum venialiter. Quod ergo Valentia tom. 2. disp. 2. q. 14. p. 4. Navarrius in preiudicio 9. num. 9. probabiliter docent tunc peccati venialiter, quia tunc solum peccatur contra communem malitiam rationem peccati venialis: tali: quae cum abstrahat ab utroque, imperfecto genere motis, & consequenter non mortalis, non erit obligatio id confitendi.

93. Scio Vasquez in 112. disp. 59. c. 3. n. 10. in decal. c. 1. n. 7. alioque tenere tunc peccatum taliter. Primum quia cum sine alio examine tunc exponit se periculo peccandi mortaliter. Secundum virtualiter vult illud agere, qualecunque fuerit mortale. Sed licet hoc sit probabiliter dictum, si huius rationibus responderi posset. Ad primam, cum peccatum quidem mortaliter, si tamen in riculum adverteret, vel adverteret se possit, id mortalis peccati se debere melius examinare adhibere ita non sufficimus in casu, in quo solum quatuor quod in praxi communiter solet contingere, scilicet conscientia operanti non offertur nisi unum commune peccati, sine accessu alterius obligandi secundum nego virtualiter cum velle qualecunque mortale: Sed aio potius velle à mortali abstrahere solum vult id, quod abstrahit ab utroque, atque ad peccatum imperfectum in genere culpae, quae non potest nisi imperfectè gravis, atque adeo non gravis. Inempla hic non nemo ponit, Verri, Tr. 2. q. 1. n. 7. quae tarentur à doctis, Fidelibus valde faverent. Primum Rusticus sciat esse peccatum, jurare falsum in iudicio, sed nunquam dubitavit, mortale an veniale, si quis ita generice dicat; potius volo peccare, quam mori, 3. si quis ita cupiat, volo furari illum librum cogitat, quanti ille liber valeat. Hi enim tres peccant venialiter, quia non apprehendunt obiectum esse grave.

§. XVI. De peccante contra praeceptum Superiorem.

94. **N**on est specie diversum, atque adeo specialiter explicandum peccatum, quo quis violat praeceptum unius Superioris, ab eo peccatum, quo quis violat praeceptum alterius: v.g. si Rex Pontifex vel Episcopus, seu, si lex humana, vel divina id precipiant. Ita Sanchez l. 9. de Matrimonio disp. 15. n. 1. 2. 10. in 1. 2. tract. 13. disp. 3. sect. 2. Valq. 1. tom. 1. disp. 9. c. 1. Ratio est, quia si ex eodem motivo praeceptum, materialiter se habet diversitas Superiorum. Si ex diverso motivo; jam aderit diversitas speciei, modò dicam, non quidem sumpta à diversitate Superiorum, quae diversitas etiam hic habebit se materialiter, sed à motivorum diversitate.

95. Quid igitur, si diversi superiores, vel etiam unum & idem diversis virtutum motivis aliquid praeceptum? Respondeo tum fore diversas species, adeoque Confessor potest facienda. Ita iidem v.g. idem vel diversi superiores praeceptum Missam auditu ob virtutem religionis at jejunium praeceptum ob virtutem temperantiae, vel violatio praecepti de Missa, & violatio praecepti de jejunio, specie morali differunt.

96. Verum unde colligam superiores sub diverso tutum, vel sub eodem motivo praeceptum? Respondeo duobus capitibus, quae si rectè perpendantur ad se reducuntur. Primum ex ipso actu qui praeceptum: superiores etiam quando praeceptum aliquem actum virtutis semper intendunt honestatem talis virtutis, ex Delugo disp. 16. de pen. sect. 5. §. 2. n. 157. Pontifex Summus jubet audit Missam tali die. Quia audit Missam

virtutis Religionis; censendus est intendere horum ipsam virtutis Religionis, & ex motivo istiusmodi actum precipere. Pari modo si precipiat in Quadragesima, vel vigilia, quia actus jejunium est actus virtutis Temperantiae; censendus est eodem motivo Temperantiae principaliter precipere; et eodem alio fine minus principaliter, v. g. ad colendum Christi passionem, vel ad Sancti alicuius reverentiam, id quod ad virtutem Religionis spectat, moveatur. Quia tamen finis minus principalis, qui ad illud de quo agimus, nisi expresse inducitur, in considerationem non venit; ideo speciem peccati non attribuit. Ita idem

Secundo ex ipsa materia, in qua superioris praecceptum versatur: Vt in istis exemplis, quia auditio Missae, est in materia pertinente ad Religionem; jejunium in materia pertinente ad Temperantiam; Missa ex motivo Religionis; jejunium ex motivo Temperantiae precipitur. Sic idem Delago ibid. c. n. 255.

Ex dictis collige, cur quando idem Superior eundem rem plures, seu per plura numero praeccepta precipit, si non pareatur, unum peccatum committitur non plura: ratio enim est ex Sanc. cit. l. 9. de matr. dist. 5. n. 6. quia ex uno eodemque motivo procedit. Hinc si quis non audiat Sacram die Dominico in quem forte inciderit festum S. Apostoli, unum peccatum committit. Si quis non jejunet die vigiliae, in qua concurrens dies quatuor temporum semel item delinquit. Ratio est supradicta, quia tunc superior ex uno tantum motivo, Missam, & ex uno, jejunium praecipisse censendus est.

Illud hic diligenter nota cum Delago citato de peccat. dist. 6. sect. 5. n. 155. maximum esse discrimen inter violationem praecceptorum praedictam & violationem voti: Nam materia praeccepta in transgrediente praecceptorum debet in Confessione explicari, quia ex materia cognoscitur, ut modò dictum est, in qua specie sit actus praecceptorum: v. g. non satis est dicere: *Non obtemperavi Ecclesiae praeccepto*: dicendum enim est: *Non obtemperavi Ecclesiae praeccepto: Missam, vel jejunium*: nam prius est peccatum contra Religionem, contra Temperantiam posterius. At verò cum omnia vota solum concipiuntur & obligant propter motivum colendi Deum, atque adeo Religionis; satis est dicere: *Non servavi votum in re meo*; sine necessitate materiam explicandi; nisi aliud forte peccatum in voti fractione includatur, ut si ille qui votum audit Missam die Dominico, non audisset: tunc enim & votum & praecceptum Ecclesiae violans duo peccata committit, contra duas ultimas species Religionis, nempe contra obligationem ex voto, & obligationem ex praeccepto, ut omnes fatentur, & nos dicimus infra c. 3. §. 2. n. 10.

De Multiplicatione Censurarum ratione plurium, praecceptorum.

Petes: Quid de multiplicatione Censurarum ex diversitate praecipientium sub censura? Prohibent V. G. Summus Pontifex, & Episcopus eundem actum. V. G. Incestum sub excommunicatione latae sententiae, duplicem excommunicationem utramque constituentem incurrit, qui committit incestum?

Respondetur sub necessaria distinctione. ex Soar. Coninc. alique, quos sequitur citatque Bonac. de Cens. in Comm. dist. 4. §. 4. n. 11. Vna incurritur excommunicatio (idem dicitur aliis censuris poenitibus) si superiores sunt inaequalis potestatis, Summus Pontifex V. G. & Episcopus, qui non intendunt concedere novum jus, sed alterius confirmare. Vna item, si idem Superior; V. G. Summus Pontifex eandem excommunicationem bis, iter, pluries repetet. Vna item si sint Superiores eiusdem seu aequalis in eadem communicata potestatis. V. G. Episcopus praecessor, & Episcopus successor, etiam si novam jus constituere proficerentur. Ratio horum est, quia in his casibus, eademque censura firmatur, seu repetitur.

At verò si Superiores sint inaequalis potestatis, V. G. Summus Pontifex, & Episcopus censuramque alicui actui

adnectant & novum ius concedere, ex verbis legis, colligatur; plures censuram incurritur, atque omnes Confessori propalanda; etiam si illi superiores moverentur uno eodemque motivo. Ratio est, quia tunc subditi delinquens contumax est contra plures potestates, illis non obediendo, seu inobedientia sua qualibet excommunicatio adnexa.

De multiplicatione Reservationum eiusdem Peccati.

Quid si plures Superiores reservent idem peccatum? Id enim hac occasione scire oportet, ut possit nimirum cognosci cuiusnam Superioris licentia requiratur ad illud absolvendum: Respondeo non ab simili distinctione. Si enim Superiores inaequalis potestatis non ius non condant, vel si idem Superior plures repetat reservationem illam, vel si Superiorum aequalis potestatis quilibet, hoc est Successor, & Praecessor reservat idem peccatum, etiam condendo novum ius, una est reservatio, qua restringitur iurisdictio Confessarii, nec est caput, unde reservatio duplex appareat: unde, sequitur, quod quolibet ex his Superioribus reservationem auferente, iam casus non remanet reservatus.

At si Superiores sint inaequalis potestatis volentes condere suam quisque, atque adeo novam reservationem, id quod pari modo ex verbis legis colligi debet, ut quando unus independenter ab alio reservat id peccatum plures erunt reservationes. Ratio est quia tunc iurisdictio Confessarii restringitur, & veluti ligatur à quibus potestatibus legitimis, ut supponimus, quae scilicet restringere legitime possunt: nam propterea utique ex his Superioribus suam restrictionem auferre debet, secus, aliter non auferente, altera reservatio, seu ligamen insolutum remaneat, necesse est.

Illud item hic consequenter de praedictis diversis reservationibus universaliter scire oportet. Nam si inferior, Episcopus V. G. concederet, te posse absolvere à suis reservatis, tolleretur restrictio facta ab Episcopo, sed adhuc remaneret illa facta ab Summo Pontifice, ut ex se constat. Sed quid, si contra, si Summus nimirum Pontifex idem concederet? Respo. tunc esse diligenter distinguendum. Si enim Summus Pontifex sit v. g. tibi Sacerdoti concedat. Do facultatem absolventi omnes casus quos ego absolvere possum, tollitur quaecumque reservatio Episcopi, quia Summus Pontifex omnes casus potest absolvere.

Si verò, secundo, sic concedat. Do tibi facultatem absolventi casus reservatos Pontifici Summo, hoc est casus quos hic tibi reservavi. Puto, esse subdistinguendum. Nam, si est idem casus V. G. Incestum eundem reservavit sibi Summus Pontifex, & eundem Incestum reservavit Episcopus novum ius condendo tollitur omnis reservatio, & à te poterit absolvi. Ratio est, quia si Summus Pontifex tibi concedit talem incestum te posse absolvi, nequit Episcopus qui est inferior, restringere eam iurisdictionem, quam tibi Summus Pontifex simpliciter concedit. At si sint diversti casus; V. G. Summus Pontifex reservat sibi incestum, & Episcopus reservat adulterium, tunc censo te non posse absolvere ab adulterio, sine Episcopi facultate. Ratio est in promptu. In hoc enim secundo modo concessionis, Summus Pontifex tibi non concedit nisi casus quos ipse Summus Pontifex sibi reservavit: at hoc adulterium non est Pontifici reservatum, ergo illud nequaquam tibi concedit.

Quod si Papa concedat sequenti tertio modo. Concedo tibi, ut possis absolvere omnes casus Pontificios: dubium erit, an concessio sit primo, an secundo modo ex dictis: Quid ergo erit statuendum?

Respondeo salva meliore sententia, statuendum esse, concessionem esse amplam, & instar primi modi, atque adeo tolli omnem reservationem. Ratio est quia hoc est privilegium, quod in nullius praerogativam vergit, & quae animabus favorabile & est de concessionem potestatis quare amplè erit interpretandum.

Ex hac doctrina sequitur, quod, quando per Be. Illam concessit Pontifex Mendicantibus, ut abloquerent ab omnibus

omnibus casibus Pontificiis, concessit etiam ut possent ab iis, quos sibi forte Episcopi reservant. Nam ejusmodi ampla confessio facit sententiam primo modo dictam, nisi tamen fuerint à Clemente, VIII. & ab Urbano item VIII. restricti, de qua re non est hic disputandi locus.

§. XVII. De Scandalo.

100. Quando quis directè intendit peccatum proximi, sive ex desiderio ruinæ spiritualis ipsius proximi, quod tantum est in hominibus, in diabolis commune: sive ob suam commoditatem aliunde finem, quod frequentissimum est apud homines; dicitur Scandalum directum. Et sine dubio per omnes Doctores apud Delugo de poenit. disp. 16. sect. 4. §. 2. n. 157. id peccatum est specie diversum ab aliis, & debet specialiter in Confessione palam fieri, debetque species peccati, ad quod inducit proximus, explicari. Ita idem ibi. num. 157. Si quis ergo loquatur v. g. turpia ut socius incidat in eas turpitudines; oportet explicare ad quæ turpia inducere tentabat, adulterium ne; an ad stuprum, &c. Ratio est, quia tunc non solum peccatum talis scandali, est contra Charitatem debitam proximo; sed etiam contra virtutem oppositam: eadem enim Castitatis virtus, quæ obligat me directè ad Castitatem in mea persona custodiendam, obligat indirectè ne ex industria procurem proximo à Castitatis virtute deicere.

101. Quando autem quis nec intendit ruinam proximi spiritualement nec ejus lapsum, nec eo sine aliquod malum, seu speciem mali habens patrat, quamvis prævideat, fore ut ex suo facto alij decidant, dicitur Scandalum indirectum, & non directè volitum. Dixi (malum seu speciem mali habens) nam si bonum, seu non malum, nec speciem mali ex se habens facias, ex quo alij causam peccandi sumant, quamvis tamen id prævideas, non peccas, cum ipse tunc ipsorumque malitiæ imputetur, si peccent. Iam ergo de hoc indirecto Scandalo in controversiam cadunt duo. Primum an sit peccatum specie distinctum ab aliis, aperiendumque in confessione. Secundò quomodo & quibus circumstantiis sit aperiendum.

102. Quoad Primum fatemur omnes, cum Delugo ibi. n. 159. esse peccatum specie distinctum. Ratio est, quia per hoc Scandalum, quamvis indirectum, jam est causa injusta damni, seu peccati proximi, à qua ex obligatione virtutis Charitatis, ne scilicet labatur proximus, debes abstinere.

103. Solum duo advertit. Primum quod merito nonnulli cum Salas tom. 2. in p. 2. tract. 3. disp. 5. sect. 15. n. 132. & 133. docent, tunc solum contrahi à nobis malitiam talis scandali, quando nostro facto, aut verbo proximum conficimus in gravem difficultatem & tentationem, cui difficillimè possit is resistere: id quod profecto, frequenter usu venire, difficile est. Secundò, quod jure aliqui item cum Sanchez l. 1. in Decal. c. 6. n. 7. docent, multos excusari à prædicto peccato Scandali, atque adeo à tali circumstantia fatenda: quia vel ipsi tantum pravi sunt, ut eorum malum exemplum parum noceat, vel qui inducuntur, tam faciles sunt, proclivesque ad peccandum; ut qui suo exemplo occasionem illis obtulit, non censetur eos moraliter inducere.

104. Quoad Secundum, id est posito quòd quis verè talem malitiam indirecti scandali, contraxerit, quæ ratione se gerere in Confessione debeat; tria sunt decernenda. Primum an sint tunc explicandæ species peccatorum, ad quas proximus inducitur. Secundò an numerus personarum induciarum ex eodem facto. Tertiò an conditio personarum: ut si inductio sit ad turpia, an explicandum sit inductum fuisse Sacerdotem, conjugatum, solum, &c.

105. Primum igitur quæritur an in Scandalo, quando non intenditur, licet prævideatur peccatum proximi, sit necessario perscrutanda species peccati, ad quam proximus inducitur? Respondent aliqui non esse. Ita

Delugo disp. 26. de poenit. sect. 4. §. 2. n. 159. contra Sanchez, Valquez & Coninchium. Si igitur loquatur sive de adulterio, sive de homicidio, ex quo lex movetur socius per hoc Scandalum indirectum, quod est peccatum, satis erit (quantum est ex hoc capite) se fuisse per Scandalum, causam peccati alterius, & est quia tunc ejusmodi Scandalum solum est contra Charitatem debitam proximo, qua non debet quælibet occasio peccati: non autem contra alias virtutes Morales, quæ nos non obligant saltem graviter, & contra in aliis impediamus, sed solum, ut illa peccata ejusmodi vitia non suademus, vel mandemus.

Dixi (quantum est ex hoc capite, id est Scandalo) quia certum est explicandas esse species sui peccati, quando quis, dum de suo adulterio, vel stupro, vel homicidio, vel similibus sermonem miscet, illa vel alia concupiscit, ut infra suo loco c. 7. §. 2. n. 106.

Secundò quæritur, an quando eodem modo vel iisdem verbis est causa ruinæ multorum per eundem scandalum, debet numerum ipsorum explicare. Respondeo non debere. Ita idem ibi. sect. 4. num. 157. quidem satis erit sic te accusare? Fui causa, mea locutione v. g. ut multi ruerent in peccatum. Hanc nam, ejusdemque rationem dedimus supra §. 9. de malitia individuali malitiæ in eodem actu disparata. Non autem rectè diceres te fuisse causam, si multos induxisti: non rectè, inquam, qui non fatereris peccatum quod commisisti, ut ibi. num. 16. in simili explicuimus.

107. Tertiò denique quæritur an in eodem indirecto Scandalo oporteat explicari conditionem personarum, v. g. inductum ad turpia fuisse solum, conjugatum, sacerdotem, &c. Respondent etiam ad hoc aliqui non oportere. Ita Delugo disp. 16. sect. 4. num. 167. contra Sanchez Bonacinam. Fil. aliosque, satis enim superque exten- dere: Scandalo sui multis, &c. Ratio est quia peccatum quod tunc committitur à tali inducente, solum est contra Charitatem, ut modo num. 105. diximus: quare conditio personarum inductarum nihil addit respectu inducentis. De inducente, seu sollicitante fecimam v. g. cum peccavit, an debeat explicare, si fuit primus ad inducendum, quod huc spectare videtur: dicemus infra de simplici fornicatione c. 7. §. 4. n. 24.

§. XVIII. De Circumstantiis aggravantibus.

108. Adhuc interdum humanis adionibus moralibus, quæ circumstantiæ, quæ dictas adiones moralibus, quæ ea, quæ ex se habent, constitunt. Aliquando tamen ita adduntur, ut illas aggravent, & secundum hominum prudentem estimationem vel diminuant, sed non extrahant ad aliam speciem. Castropalaus, Coninch, Delugo mox citandi, alij passim. Exempla prioris sunt. Habet rem quis cum puella: est simplex fornicatio contra Castitatem; si vero addatur, talem non esse liberam, sed conjugatam, propter speciem simplicis fornicationis, habebit talis conjugatus alteram speciem, id est Adulterij contra justitiam. Quod si addatur, esse consanguineam, vel vägenam, invitam, vel professam; erit insuper incestus, vel stuprum, vel sacrilegium. Simili modo furari rem aliquam est peccatum iniustitiæ: quod si res sit sacra erit inde & peccatum Sacrilegij.

109. Exempla posterioris sunt. Furetur quis aureos, committit peccatum contra justitiam: at si addatur major quantitas, quæ auferatur, v. g. si furetur viginti, aggravabitur quidem prædictum furtum, sed non in speciem furti non extrahetur. Sicut etiam si quis faciat quinque aureos; diminuetur peccatum, sed intra eandem furti speciem, Eodem pariter modo occidere erit intensio odii, pluribus vel paucioribus vulneribus, die festo vel feriato, continent quidem circumstantiæ aggravantes, vel minuentes, sed intra unam, eandemque speciem.